

3. תעביר את זה הלאה

בפתח
שכבה צעירה

הרציונאל

הנביא מיכה (ו', ח') אומר: "הֲגִיד לְךָ אֲדָם מֵה טוֹב וּמֵה ה' דּוֹרֵשׁ מִמֶּךָ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצַּנֵּעַ לְכַת עִם אֶלְקִיד". ה' דורש מאיתנו ומצפה מאיתנו שנעשה חסד, על זה העולם מושתת. עשיית חסד היא גם אחת ממידותיו של הקב"ה שאנו מצווים להידבק בהן. החסד מלווה אותנו לא רק בחיים, אלא גם לאחר המוות: במסכת אבות (ו', ט') כתוב: "... בְּשַׁעַת פְּטִירְתּוֹ שֶׁל אָדָם אֵין מְלוֹיֵן לוֹ לְאָדָם לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת, אֶלָּא תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּלֶבֶד...". לפעמים בחיים יש נטייה לשכוח מה עיקר ומה טפל, במה כדאי להשקיע מפני שזו השקעה לטווח ארוך ובמה פחות כדאי להשקיע. חז"ל באים ומזכירים לנו שהעיקר הוא תורה ומעשים טובים. זה מה שנשאר לאדם לאחר מותו ובוהו כדאי להשקיע ולהתאמץ. בשיעור זה נלמד עד כמה חשוב לעשות חסד זה עם זה ואיך החסד הופך את העולם שלנו לעולם טוב יותר שנעים יותר לחיות בו.

המטרות:

- התלמידים ישמחו בנתינה לשם הנתינה.
- התלמידים יבינו שיותר טוב לחיות בחברה שבה כולם נותנים לכולם.
- התלמידים יחוו שחברה שבה כולם נותנים לכולם היא חברה מתוקנת יותר.

ההכנות הנדרשות:

- יש להביא ניירות פשוטים כמספר תלמידי הכיתה.
- יש להביא גוש פלסטלינה ולחלק אותו לשמונה חתיכות.
- יש לצלם את האיורים מנספח 1 על נייר מדבקה (אם אין נייר מדבקה אז על נייר רגיל).
- יש להביא גליל נייר כסף ולחתוך אותו לריבועים כמספר תלמידי הכיתה. גודל מומלץ לריבוע הוא כ-10 ס"מ על 10 ס"מ.
- יש להביא מדבקות לבנות כמספר תלמידי הכיתה. המדבקות צריכות להיות גדולות מספיק כדי שיהיה אפשר לכתוב עליהן מילה אחת.

מבנה השיעור:

- פתיחה: אוצר בנייר (מליאה)
- שלב א': עולם קטן (מליאה)
- שלב ב': קצת חשבון (מליאה)
- שלב ג': מכל כיוון אפשרי (מליאה)

חסד ונתינה, שכבה צעירה,
שיעור 3 – תעביר את זה הלאה
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

סיכום: הכדור מתגלגל וגדל... מתגלגל וגדל... (מליאה)
העשרה למורה

מהלך השיעור:

פתיחה: אוצר בנייר (מליאה)

- נסדר את הכיתה במעגל. נבקש מכל תלמיד לקחת איתו למעגל כלי כתיבה.
- נחלק לכל תלמיד נייר פשוט.
- נבקש מכל תלמיד לכתוב על הנייר מילה חיובית שתגרום שמחה למי שישמע אותה. למשל: ברכת עידוד, מילת שבח, מחמאה וכדומה.
- נבקש מכל תלמיד לקמט את הנייר ולגלגל אותו לכדור.
- נקבע אות (סימן). כשהאות נשמע צריכים כל התלמידים לזרוק את הכדורים ברחבי הכיתה, לתפוס כדור של מישהו אחר, לפתוח אותו, לקרוא בשקט מה כתוב בו ולחזור למקום. הזריקה מתבצעת פעם אחת בלבד. לאחר שהתלמידים יושבים במקומותיהם כל תלמיד אומר בשקט לתלמיד שיושב לידו מה היה כתוב בכדור שהוא תפס. התלמיד מעביר אותו הלאה לזה שיושב לידו וכן הלאה. כך יוצא שכל תלמיד מקבל מילה טובה, מעביר אותה הלאה ובינתיים מקבל מילה טובה חדשה שגם אותה הוא מעביר הלאה. נוצר מעגל של מילים טובות כמספר תלמידי הכיתה.
- נעצור את הפעילות לאחר כ-2-3 דקות (כיוון שיושבים במעגל הפעילות אינה נגמרת מעצמה, כל הזמן התלמידים ייתנו מילים ויקבלו מילים חדשות).
- נדון עם התלמידים:
 - האם נהניתם לשבת במעגל?
 - איזו אווירה נוצרה במעגל כשהמילים עברו?
 - האם נהניתם לפתוח את הכדור?
 - האם הייתם מסוקרנים לראות מה כתוב בו? למה?
 - האם שמחתם להעביר את המילים הכתובות בכדור הלאה?
 - האם חיכיתם לקבל מילים טובות?
- נכוון את התלמידים לכך שרצינו לפתוח את הכדור כי עניין אותנו לדעת איזו מילה טובה תחכה לנו בפנים. לאחר מכן לא שמרנו את המילים הטובות אצלנו אלא העברנו אותם הלאה, לחבר שליחנו. במקביל קיבלנו מילה טובה אחרת וכך נוצר מעגל של נתינה. בכיתה נוצרה אווירה טובה, חיובית ונעימה כי המון מילים טובות הסתובבו ועברו מאחד לשני.
- הצעה לשדרוג הפעילות: נכין מראש עם התלמידים רשימת מילים טובות כמספר תלמידי הכיתה. כל תלמיד יבחר מילה כך שלא תהיה כפילות בין התוכן של הכדורים. לאחר מכן נשחק את המשחק באותה מתכונת. המשחק מסתיים כשהמילה הטובה שאני אמרתי חוזרת אליי בחזרה.

שנה ג' אהבה,
חסד ונתינה בשילוב אחריות ונתינה

שלב א': עולם קטן (מליאה)

- נחלק לשמונה תלמידים שמונה חתיכות פלסטלינה. לכל תלמיד שקיבל פלסטלינה נחלק מדבקה ועליה ציור שונה (נספח 1). הציורים מתארים מקרים של נתינה מתוך הסיפור "הכול בזכות מחק קטן".
- נספר לתלמידים את הסיפור "הכול בזכות מחק קטן" (שימו לב - יש גרסה לבנות וגרסה לבנים). נבקש מהתלמידים לעצור את הסיפור בכל פעם שיש מקרה של נתינה. כשעוצרים את הסיפור, התלמיד שיש לו את הפלסטלינה עם המדבקה של המקרה המתואר הופך את הפלסטלינה לכדור. בפעם השנייה שעוצרים את הסיפור, התלמיד הראשון מעביר את כדור הפלסטלינה שלו לתלמיד השני. התלמיד השני עוטר את כדור הפלסטלינה בעזרת הפלסטלינה שלו וכך הכדור גדל. התלמיד השלישי מצרף גם הוא את חתיכת הפלסטלינה שלו וכן הלאה.

זה היה בעת שיעור חשבון. המורה כתבה תרגיל על הלוח ובת-שבע העתיקה את התרגיל בצורה לא נכונה. "לא נורא", חשבה לעצמה. "אמחק את התרגיל מהמחברת ואעתיק מחדש". אך כשפתחה את הקלמר גילתה שהמחק נשאר בבית...
 "אני לא מוצאת את המחק שלי" קראה בקול "למי יש מחק להלוות לי?" שאלה.
 אורי הוציא מחק מקלמרו ונתן אותו לבת שבע. המחק כל-כך עזר לבת-שבע ומאותו רגע היא הסתובבה כל היום עם חיוך על הפנים.
 בהפסקת האוכל בת שבע ראתה את גלית קצת עצובה. בת שבע שהייתה שמחה בזכות המחק רצתה לעזור לאחרים ולשמח אותם. "מה קרה?" שאלה את גלית בדאגה. "שכחתי את הכריך בבית", ענתה גלית, נבוכה. "זו בכלל לא בעיה!" קראה בת-שבע בשמחה, ומיד חצתה את הכריך שלה לשניים ונתנה את החלק הגדול לגלית.
 גלית אכלה ושבעה, כשסיימה יצאה שמחה לחצר כדי לשחק עם חברותיה בכדור. לפתע דניאל, אחד התלמידים מכיתה א', נפל ודם התחיל לזרום מרגלו. גלית שהייתה במצב-רוח טוב, בזכות הכריך שנתנה לה בת שבע, עזבה את משחק הכדור, רצה אל דוד, הרימה אותו ואמרה: "בוא, אלווה אותך למזכירות בית-הספר, שם יחבשו לך את הפצע". וכך תמכה גלית בו בדרכם למזכירות, וחילתה שם עד שהמזכירה חבשה לו את הברך.
 דניאל הודה מאוד לגלית על העזרה. "תודה שהסכמת לוותר על המשחק שלך וללוות אותי, עזרת לי מאוד!" "שטויות", אמר דניאל, "גם לי קודם עזרו. כל אחד עוזר במה שהוא יכול".
 דניאל זכר את המשפט הזה היטב כל ההפסקה וגם בשיעורים שלאחריה. בחוג אומנות שמתקיים בבית-הספר התקשה הראל לצייר עיגול מדויק. דניאל מוכשר באומנות ואוהב ליצור יצירות. הוא זכר את המשפט של גלית ומיד עזר להראל לצייר עיגול יפה ומדויק. הראל לא היה צריך לבקש שוב עזרה מהמורה ויכול היה להמשיך בעבודתו בנחת, עד הצלצול.

לאחר הצלצול התפזרו כולם לבתיהם. הראל חזר מרוצה עם עבודה יפה באומנות. עבודה אותה סיים בזכות העזרה של דניאל. בבית הוא מצא את ורד, אחותו בת ה-5, לבד. הראל היה שמח ורצה להראות לורד את העבודה היפה שלו באומנות, אך הוא שם לב שורד עצובה. "מה קרה?"

שאל. "אמא עוד לא חזרה מהעבודה ואני רעבה!" קראה ורד. הראל הוא כבר גדול ויכול להכין אוכל לבד. הוא הוציא מהארון חבילת ספגטי והכין לו ולורד. "תודה!" קראה ורד, כשפיה מלא ספגטי.

ורד הייתה במצב-רוח טוב והחליטה לעשות הפתעה לאמא. אחרי שהיא והראל סיימו לאכול היא שטפה את כל הכלים בכיור, גם אלה שהיו שם עוד מאתמול. בדיוק שסיימה נכנסה אמא הביתה. "מצטערת על העיכוב, היו עבודות בכביש", קראה בעייפות. ואז הסתכלה סביבה וקראה מופתעת: "איזה נהדרים אתם! כבר הספקתם לאכול ואפילו לשטוף כלים!" קראה באושר וחיבקה את שני ילדיה. הראל וורד היו מרוצים מכך שהסתדרו לבד עד שאמא באה. זה עשה להם חשק להמשיך להיות טובים ולעשות מצוות.

לאחר מכן הלכה אמא לנוח, והילדים שמרו על השקט. אמא קמה רעננה והחליטה לעשות לאבא עוגה מושקעת לכבוד יום-הולדתו. יום ההולדת כבר היה אתמול אבל אמא הייתה עייפה מלחגוג. היום, לאחר שנחה מנוחת צהרים - היה לה כוח להפתיע את אבא. אבא חזר עייף מן העבודה והופתע מהעוגה שאפתה אמא ומהקישוטים שהכינו הילדים. הוא הלך לישון מרוצה ולמחרת בעבודה עדיין זכר את מסיבת ההפתעה אתמול, דבר שנתן לו כוח לקבל את הלקוחות בסבר פנים יפות.

והכל בזכות מחק קטן...

- נערוך עם התלמידים תרשים של העזרה שהוגשה בסיפור - מי עזר למי:

- אורי הלווה מחק לבת שבע.
- בת שבע נתנה חצי מן הכריך שלו לגלית.
- גלית ליוותה את דניאל למזכירות שיחבשו לו את הפצע.
- דניאל עזר להראל בשיעור אמנות.
- הראל הכין אוכל לוורד, אחותו הקטנה.
- ורד שטפה את הכלים והפתיעה את אימא.
- אימא הכינה עוגת יום הולדת לאבא.
- אבא היה סבלני ללקוחותיו וקיבל אותם בסבר פנים יפות.

• נשאל את התלמידים: מה אתם לומדים מן הסיפור הזה? (ת: חסד זה דבר שעובר הלאה. כל מי שעושים לו חסד ירצה לעשות חסד למישהו אחר וכך מתגלגלים הלאה. העולם נהיה עולם טוב יותר שנעים יותר לחיות בו, כי אחד עוזר לשני שעוזר לשלישי וכן הלאה).

• נדון עם התלמידים: איך כדורי הפלסטלינה עזרו לנו להבין את המסר של הסיפור? (ת: לראשון היה כדור קטן ובכל נתינה הוספנו פלסטלינה והכדור גדל. אמנם כל אחד עשה מעשה טוב אחד - אך זה הצטרף למעשים הטובים של קודמיו, וכך העולם נהיה מקום טוב יותר).

שלב ב': נותנים בלי חשבון (מליאה)

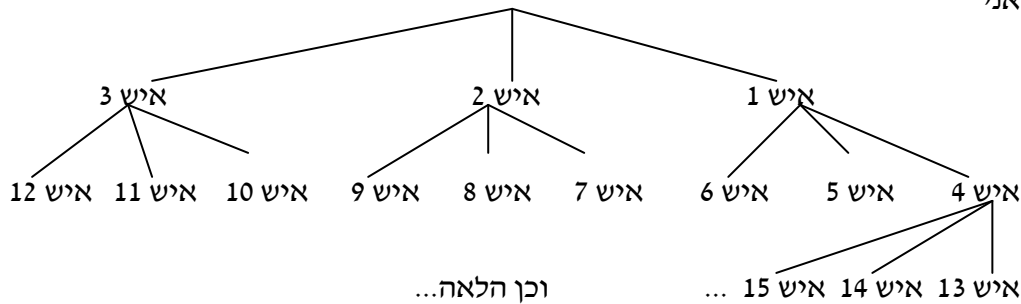
חסד ונתינה, שכבה צעירה,
שיעור 3 – תעביר את זה הלאה
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

- נבקש מכל תלמיד לחשוב על טובה שהוא יכול לעשות לשלושה אנשים בסביבה הקרובה שלו. את הטובה הוא יבצע במהלך השבוע הקרוב. זו מטלה לבית שמקדישים לה עכשיו זמן למחשבה. זו יכולה להיות אותה טובה או שלוש טובות שונות.
- נחה את התלמידים שכשהם עושים את הטובה לא לבקש כלום חזרה אלא רק שכל אחד מן השלושה יעשה גם הוא טובה לשלושה אנשים אחרים. כל אחד מהשלושה האחרים יעשה טובה ויבקש את אותו הדבר וכן הלאה.
- נעשה חישוב לכמה אנשים יהיה טוב בזכות שלוש הטובות הקטנות שאנחנו התחלנו. את החישוב נמחיש לתלמידים בעזרת תרשים בצורת פירמידה על הלוח. החישוב הוא כזה: בהתחלה נעשה טוב לשלושה אנשים. כל אחד מן השלושה יעביר לעוד שלושה - ויש כבר תשעה אנשים במעגל הנתינה. כל אחד מהתשעה הללו ייתן לעוד שלושה וכעת במעגל יש 27 אנשים. כל אחד מהם יעשה טובה לעוד שלושה - ויש כבר 81 אנשים בתוך המעגל. בשלב הבא יהיו 243 אנשים, אחר כך 729, בהמשך 2,187, בשלב הבא 6,561 וכן הלאה. והכול בזכות טובה אחת קטנה שעשינו.

דוגמה לתרשים:

אני

- בשיעור הבא נבקש מהתלמידים לשתף בטובה שעשו ונשאל האם הם יודעים כיצד הטובה התגלגלה הלאה.

שלב ג': מכל כיוון אפשרי (מליאה)

- נאמר לתלמידים: לכל מילה יש שורש. שורש זה שלוש אותיות (בדרך כלל) המופיעות בכל המילים הקשורות לאותו עניין. השורש של המילה נתינה הוא נת"נ.
- נשאל את התלמידים: מה מיוחד בשורש הזה?
- נסביר: את השורש נת"נ אפשר לקרוא גם מימין לשמאל (כמו תמיד בעברית) וגם משמאל לימין (הפוך). רעיון יפה שקשור לכך הוא שהנתינה היא כמו גלגל חוזר - היא חוזרת אל הנותן מכל כיוון אפשרי, גם כשהוא אינו מודע לכך.

סיכום: הכדור מתגלגל וגדל... מתגלגל וגדל... (מליאה)

- נחלק לכל תלמיד חתיכת נייר כסף ומדבקה לבנה.
- נבקש מהתלמידים להדביק את המדבקה על נייר הכסף ולכתוב עליה מילה חיובית כפי שעשו בתחילת השיעור. אפשר לחזור על אותה מילה.

חסד ונתינה, שכבה צעירה,
שיעור 3 – תעביר את זה הלאה
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

- נבקש מהתלמיד הראשון לקמט את נייר הכסף ולמעוך אותו לכדור. את הכדור הוא יעביר לתלמיד השני שיעטוף את הכדור בנייר שלו ויעביר לתלמיד השלישי. בצורה זו כל אחד מוסיף את הנייר שלו והכדור הולך וגדל. בתוך הכדור מתחבאות כל המילים הטובות של כל ילדי הכיתה.
- נדון עם התלמידים: מה השוני בין הכדורים שעשינו בתחילת השיעור לבין הכדור הזה? (ת: הכדורים בתחילת השיעור היו אישיים עם מילה אחת. אמנם כל כדור היה קטן אבל היו הרבה כדורים שיצרו אווירה טובה בכיתה. עכשיו יצרנו כדור המורכב מכל המילים הטובות יחד ויש לכך עוצמה מסוג אחר.

כך גם בנתינה: יש נתינה פרטית שכל אחד נותן מעצמו וגורם לשני לרצות גם כן להיטיב. ויש נתינה משותפת, זוהי הנתינה שלנו כקבוצה. כל אחד מוסיף את הטוב שלו ויחד נוצר כדור שלם של טוב שכל אחד מוסיף לו והוא רק הולך וגדל, הולך ומתעצם).

העשרה למורה:

בחלק זה כתובים רעיונות נוספים שניתן להכניס לשיעור או כתוספת לו.

העשרה א': עיגולי השמחה של דסי:

דסי רבינוביץ הייתה נערה חולת סרטן. היא הייתה נערה שמחה מאוד ובעלת מידות מיוחדות. פעם אחת התקשרה לאחת המשפחות שעזרו לה כדי להודות להם. המשפחה לא היתה בבית, ודסי השאירה הודעה בתא קולי. נוסח ההודעה היה כזה:

עיגולי השמחה:

לכל אדם יש עיגול בלב, עיגול שמחה, לפעמים העיגול קטן אך הוא יכול לגדול, לגדול ולגדול... כאשר עיגול השמחה גדול, הוא שולח עיגולים קטנים למקומות נסתרים בגוף, מקומות שלפעמים כואבים.

ככל שיש יותר עיגולים קטנים, פחות מקומות כואבים. יש אנשים שעיגול השמחה שלהם קטן ולנו יש תפקיד - לעזור לו לגדול.

ודאי אתם שואלים "איך?" כל אחד מאיתנו חושב על דרך: אפשר להביא לו סוכרייה, לתת לו פרח, לשיר לו שיר, או אפילו לומר לו "בוקר טוב, מה שלומך היום?" והכי חשוב זה לעשות זאת בכיף, בשמחה, מכל הלב.

שתזכו לעשות הרבה עיגולי שמחה לאחרים, ובזכות שתגדילו עיגולי שמחה של אחרים גם העיגול שלכם יגדל!

קטע זה מתחבר לשיעור ובמיוחד לשלב הסיכום, בו כל אחד עושה טובה למישהו ומגדיל לו את עיגול השמחה שלו.

העשרה ב': קישוט לכיתה:

שימו לב - המילים בקטע מעט גבוהות לכיתות הנמוכות.

ניתן להכין פלקט ועליו לכתוב בצורת עיגול:

הנותן - הוא גם המקבל

המקבל - כוחו לתת גדל

חסד ונתינה, שכבה צעירה,
 שיעור 3 – תעביר את זה הלאה
 מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

הגדילה - היא תמיד הדדית
 ההדדיות - משרה שמחה
 השמחה - בכוחה לשבר חומות
 הכוח - ביכולתו מקולקל לתקן
 התיקון - הוא תפקיד האדם
 האדם - הוא הנותן...

שנה ג' אהבה,
 חסד ונתינה בשילוב אחריות ונתינה

נספח 1: ציורים של נתינה

